

Theologiae Moralis Super Decalogum Seu Decem Dei Præcepta Pars ...

Tractatus V. Ad Præcepta II. Tabulæ De Delictis Contra Justitiam, Seu
Injusta læsione Proximi in Bonis Animæ, Vitæ seu Corporis, Famæ,
Fortunæ & c. Ac Restitutione Inde Debita

Sporer, Patricius

Salisburgi, 1713

Sectio IV. Iterum furta excusata, seu accepta propter necessitatem
extremam, vel gravem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-60167](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-60167)

SECTIO IV.

*Iterum furta excusata, seu accepta pro
Pter necessitatem extremam, vel
gravem.*

SUMMARIUM.

85. *Quæ dicatur necessitas extrema, & quæ gravis?*
 87. *In extrema necessitate potest quis licite pro ejus necessitate auferre rem alienam,*
 88. *A quocunque alio in simili necessitate non constituitur.*
 89. *Imò per se loquendo, etiam obligatur auferre necessitate ad conservandam vitam.*
 90. *Idem, si opus sit, facere potest etiam publice, & pro
vita.*
 91. *Aut si per se ipsum non possit auferre, potest ejus de
quibus alius, ex proprio subvenire non potest.*
 93. *Et cum extrema necessitas egenti tribuat jus rem alienam
faciendi idem.*
 94. *Idem licet Dominus rei, antequam pauper eam
petat, illam ei dare non teneatur ex justitia.*
 95. *Tenetur tamen ex justitia auferentem non impetere,
& ablatam non eripere.*
 96. *Sed insuper ex Charitate, & misericordia ultra
tunc facit, dando rem non gratis, sed cum
suo tempore restituendi, vel solvendi, quo
pauper obligatur.*
 98. *Accipiens rem sine pacto, sed per se ipsum, etiam
si extreme egens re solum, pro hic & nunc, et
spe, utpote sperans, vel alibi habens bona
accipere debet cum intentione, & obligatur
restituendi: non verò, si re & spe simul sit
extreme.*
 99. *Unde licet hic, re assumpta, post ea ultra spem ad
liorum fortunam perveniat, non tamen tenetur
restituere.*

100. Secus si res absumpta non sit.
 101. Qui rem accipit ante extremam necessitatem, sive furto, sive ex contractu, & dein in extrema necessitate absumpsit, ea peractâ, probabiliter restituere tenetur.
 102. Tamen aequè probabilis est sententia negativa.
 103. Idipsum in his licere etiam in necessitate gravi, affirmant aliqui, non tantum, quando simul adest periculum labendi in necessitatem extremam;
 104. Sed etiam, quando nullum adest tale periculum.
 105. At hoc ultimum modò est omninò improbabile, & damnatum ab Innocentio XI.

EXtrema necessitas dicitur, quâ homo periclitatur in natura & esse simpliciter: seu (quod optime circumscribit *Lugo cit.*) quæ versatur circa ea, quæ natura æquali jure omnibus voluit esse communia, ut vita, fama, libertas: ut si sis certè moriturus, gravissimo morbo conficiendus, fame vel frigore necandus, ab hoste, vel latrone occidendus, aliudve gravissimum, & morti moraliter æquivalens malum incursum, v. g. perpetuam captivitatem, infamiam, triremium pœnam &c. nili tibi pecuniâ, veste, medicinâ, cibò succurratur. Necessitas gravis dicitur, qua homo solum periclitatur in statu & esse meliori: utpote si deberet amittere statum suum laborare, servire, mendicare, nisi opportuno subsidio adjuvetur. De necessitate communi tantum, qualis est communium nostrorum pauperum, vel mendicorum, hic nulla habenda est ratio.

ASSERTIO VI.

In extrema necessitate licitum est auferre rem alienam, quatenus ad eam sublevandam necesse

X x 4

696 Tract. V. in VII. & X. Præcept. Decal. Cap. 1.
cesse est: adeò ut dominus rei ex iustitia tenentis
auferentem non impedire: non tamen ex iustitia
sed Charitate tantùm, ultrò dare, neque auferentem
postea ad restitutionem rei tunc acceptæ, & ad restitu-
ptam obligabitur: id ipsum licere in necessitate
gravi non improbabiler asseritur, sed verius as-
gatur. Explico per partes.

§. I.

*Licitum est in extrema necessitate auferre
rem alienam, quatenus ad eam sublevan-
dam necesse est;*

87 **A** Deò ut talis, neque furtum committat,
que peccet. Omnes cum S. Thoma
q. 66. a. 7. Scoto in 4. d. 15. q. 2. & late
optimè explicat Lugo disp. 16. Sect. 6. per totam
Ratio communis est: quia res temporales
Deo datæ, ut vita omnium rerum temporalium
nobilissima conservetur; cui juri vitæ conservandæ
non potuit præjudicari per divisionem rerum
gentium introductam. Ratio ergò fundamentalis
est: quia concurrentibus eodem tempore duobus
præceptis impossibilibus, quæ scilicet conser-
vandi non possunt, majori cedit minus, & conser-
vare cessat: atqui in proposito concurrunt
ejusmodi præcepta, scilicet conservandi vitæ
propriam, & non furandi: quorum prima
tanto majus est secundo, quanto bonum
rationalis præfertur bono temporali, præ-
ptum enim conservandi vitam naturalissimum

immediatè fundatur in ipsa natura ; præceptum autem non furandi, etiã quoque naturale sit, non tamen immediatè fundatur in ipsa natura, cum primævo jure naturæ omnia sint communia, sed fundatur in voluntario humano, scilicet divisione rerum, & appropriatione in particulari, jure humano gentium introducta : iniqua autem fuisset divisio rerum, alioquin communium, jure gentium introducta, nisi ea conditione facta esset, ut tamen pro extrema necessitate omnia communia manerent, ac cuilibet integrum maneret jus naturale ad accipiendum & usurpandum ea, quibus extremè indiget ; adeoque quilibet habet verum jus auferendi, & quasi occupandi illam rem, ejusque acceptæ, vel occupatæ acquirit verum dominium, seu jus in re, vel ejus usû, ut notat D. Thomas a. 7. ergò in tali verè extrema, vel quasi extrema necessitate constitutus justè & licitè potest sibi accipere, & usurpare quantum, & quatenus ad eam necessitatem sublevandam necessarium est. Adde, & infer ulterius.

I. A quocunque alio non in simili necessitate constituto talis accipere potest. Nam quamvis extremè egeas, fame v. g. non tamen poteris auferre ab alio simili extrema necessitate laborante : quia tunc sine controversia melior est conditio possidentis ; ideoque is habet potius jus utendi re sua, ne pereat, quam tu. Quin neque tu extrema necessitate laborans poteris accipere ab alio in gravitali necessitate constituto, ut illa re ablata ipse deberet incidere in necessitatem extremam, seu

in gravia mala, quæ ipsi morti æquiparantur; poteris autem, si non ita gravia mala incurfurus, quo sensu intelligendus Sanchez *lib. 1. Confil. ad dub. 5. num. 28.* id absolutè concedens. Denique si accepisti antea rem proximi nondum egestis tunc, postea superveniente extrema necessitate absumere poteris, nihil obstante, quod præstat dominus rei in simili necessitate positus sic: imo illi in tali casu etiam parentes, filios, vel fratres tuos præferre poteris, ita exigente ordine Charitatis, vel saltem permittente, ut cum *Toledo*, & aliis docet *Laym. cit. n. 7.*

89 II. Talis in necessitate extrema constitutus non tantum licitè potest, sed etiam per se loquendo obligatur auferre sibi necessaria ad vitam conservandam; nec potest abstinendo mortem suam permittere: esset enim occidere se ipsum sine justa causa, quod nunquam licet. Secus dicendum, si adesset rationabilis causa, & honestas finis: utpote si timeret grave scandalum, si non posset rem auferre, nisi occidendo dominum rem suam injustè defendentem &c. tunc enim ad cavendum spirituale malum proximi, licitè & meritorie permitteret mortem propriam corporalem. Quando vis conveniat, eum, qui extremam necessitatem patitur, prius postulare à domino, quàm auferre, & si à nullo impetrare possit, petat à Magistratibus & non propria auctoritate auferat, ut statuunt leges civiles: quia quando est spes obtinendi necessaria tali convenienti modo, non censetur necessitas sufficiens rapiendi aliena: nihilominus

qui talem modum prætermittit, secluso scandalo, non peccabit graviter contra justitiam: quia non peccatur quoad rem ablatam, sed tantum quoad modum auferendi; ut notat Less. *cit. dub. 12.*

III. Talis necessaria ad vitam tuendam, si aliter obtinere non possit, etiam publicè, & per vim auferre potest: quia utitur jure suo: & alter negans, vel impediens auferre necessaria, utitur vi injusta: licet autem vi vim repellere: consequenter eo casu egenus poterit se vi tueri tanquam contra injustum aggressorem: imò servato moderamine inculpatæ tutelæ, etiam impediens occidere poterit, juxta communem doctrinam in materia de homicidio, seu occisione injusti aggressoris, supra c. *secl. 3.*

IV. Si extrema necessitate laboranti nullus dare vellet, sicut posset tunc ipse auferre, ita in iisdem casibus, quisque alius ex proprio subvenire non potens, ex alieno auferre potest, quantum opus est, ut misero subveniat, ut docet communis DD. cum *D. Thoma & Scoto cit.* Ratio est: quia tunc is surripit nomine indigentis, & velut ejus instrumentum: atqui quod quis per se facere potest, per alium etiam fieri licet: ergo &c. Quod si verò ille alius habet ex suis bonis sufficienter, quo proximo subveniat, non poterit, nec in toto, nec in parte ad eum finem auferre ab alio, ut cum aliis docet *Vasquez opusc. de Eleemos. cap. 2. dub. 1. 2. & 3.* Ratio est: quia tunc tu, si habeas superflua, ipsemet obligaris succurrere proximo extremè egenti; utique de tuo, non de alieno.

Quod

Quod tamen limitat Lugo *cit. Sect. 7.* si tu habes apud te bona alterius, isque æquè, ac tu superius habeat, adeoque æquè possit, ac debeat subvenire ac tu, posse te partim ex tuis; partim ex bonis alterius subvenire, sicut ipse indigens posset sibi tuis æquè ex alterius, ac ex tuis auferre: nec tunc apparet ratio, cur tu solus tenearis ex tuo integre subvenire.

92 *Dices contra Assert. in nulla necessitate, etiam ad servandam vitam licet mentiri, fornicari, pollutionem procurare: ergò neque furari.* *æ. Negando consequentiam ex allata probatione Assertionis: quia mentiri; fornicari &c. est intrinsecè malum, spectata natura rationali absolute: furari autem non est ita intrinsecè malum, sed solummodo posito voluntario humano divisionis rerum, quæ divisio rerum non potuit se extendere ad causam extremæ necessitatis. Sed clarius respondetis concedendo totum: in proposito enim non est furtum, sed est acceptio ejus; ad quod jus habet.*

§. II.

Dominus rei ex justitia tenetur auferentiam non impedire, non tamen ex justitia, sed ex Charitate tantùm ultrò dare.

93 *Quamvis extrema necessitas tribuat egentibus jus, ut possit accipere rem alienam per modum occupationis, isque rei acceptæ dominium, seu jus in re, vel ejus usu, in quantum necessarium est, acquirat: ideoque pristinus dominus*

us obligetur extremè egentem, ac volentem rem
 fuam accipere, non impedire; vel rem jam ac-
 ceptam non auferre, alioquin obligabitur ad com-
 penfationem damni fecuti, fi egenus moriatur, vel
 pereat: ipfe tamen dominus non ex iuftitia, fed
 folùm ex Charitate & misericordia, etfi strictiffi-
 mè obligatur rem fuam dare proximo in extrema
 neceffitate conftituito: uti optimè diftinguit &
 contrarias confufas opiniones conciliat Lugo *cit.*
diff. 16. Seft. 7. Diana p. 2. tract. 3. mifcel. refol.
29. Tamb. lib. 8. c. 6. tr. 2. §. 2. a. num. 4. Ratio
 eft: quia extrema neceffitas non facit egenum actu
 dominum rei alienæ, nec alios privat dominiò rei
 fuæ, fed folùm tribuit egeno jus ad occupandam,
 & fuam faciendam rem alterius, ficut fi in nullius
 bonis effer: hoc enim fenfu dicitur extrema ne-
 ceffitas facere res communes, hoc eft, facit, quòd
 ficut poffet quis validè & licitè accipere res com-
 munes, quæ in nullius bonis funt, fic egens ex-
 tremè poffit validè & licitè accipere rem alterius,
 ac fi in nullius bonis effer: ergò ficut ad rem com-
 munem Petrus non habet actuale jus iuftitiæ, ra-
 tione cujus alii ex iuftitia obligentur ad eam Petro
 offerendam; fed ipfa folùm occupatione compa-
 rat fibi actuale jus, ratione cujus alii ex iuftitia ob-
 ligentur eum non impedire à re occupanda, vel oc-
 cupatâ: ita in propofito ratione extremæ neceffiti-
 tatis pauper non habet actuale jus in rem alterius,
 privans alterum dominiò rei fuæ, vel cogens alte-
 rum ad rem fuam pauperi offerendam, fed folùm
 habet jus & titulum, ut eam per occupationem
 poffit

possit facere suam, vel sibi propriam, alterum
 lūm obligans ad non impediendum pauperem
 occupatione, vel usurpatione rei suæ, sicut
 nullius bonis esset: ipsa verò occupatione acq-
 rit actuale jus, & dominium, quod sine injuria
 pediri non potest. Ergo ulterius.

94 I. Antequam pauper occupet rem alterius,
 minus rei quamvis ignarus extremæ necessitatē
 lius, non tenetur ex justitia rem suam illi dare:
 hoc solum vult communis Sententia DD. abso-
 tē negans hīc talem obligationem justitiæ. *Nover-*
Sanchez, Lessius, Covinck. alii apud *Lugo cit.* U-
 de ex eo, quòd proximo extremè egenti non
 tuleris rem tuam, cū non peccaveris contra
 stitiam, ut probatum est, sed solum contra Ch-
 ritatem, & misericordiam, ut mox dicitur, ut
 teneberis postea ad restitutionem illius rei, quā
 debuisses dare, nec ad compensationem damni
 cuti, si egenus moriatur: cum solius justitiæ
 latio obligationem restitutionis inducat, ut
 loco visum.

95 II. Quando extremè egens defacto utens
 suo tentat rem proximi occupare, vel jam oc-
 pavit, jam nemo sine injuria potest eum impedi-
 adeò ut ipse dominus rei ex justitia teneatur
 non impedire, vel non auferre rem ab eo occupa-
 tam: quia, ut dictum, extremè egens habet jus
 cupandi illam rem, sicut si nullius esset domi-
 & post occupationem fit dominus rei occupatæ.
 Alioquin verè peccabit contra justitiam, &
 obligabitur ad restitutionem damni secuti, si ege-

v.g. moriatur, captivus abducatur &c. quo sensu rigorosè verum est illud D. Ambrosii: *Pasce fame morientem, si non pavisti, occidisti.*

III. Insuper ex Charitate, & misericordia stri-96
ctissimè obligatur dominus rei etiam ultrò dare proximo in necessitate extrema constituto rem suam necessariam, juxta certissimam omnium sententiam in materia de Charitate: hoc enim casu omnium maximè obligat præceptum divinum naturale Charitatis, ac misericordiæ benefaciendi proximo, & succurrendi in necessitate constituto, toties, tamque severè in Scripturis inculcatum, utique in materia tam gravi obligans sub mortali: generaliter enim mandavit DEUS unicuique de proximo suo.

IV. Sed restat quæstio, utrum tali casu domi-97
nus rei obligationi suæ ex Charitate, & in misericordia subveniendi pauperi in extrema necessitate satisfaciatur non gratis dando, sed mutuando, vel creditò vendendo rem necessariam, cum pacto restituendi, vel solvendi in futurum, cum ad meliorem fortunam redierit; isque nimirum pauper, eo pacto inuito obligetur? Negant *Sotus, Bannes, Medina, Valentia, Coninck* & alii apud *Lugo cit.* hac ratione: quia præceptum elemosynæ maximè obligat in extrema necessitate: sed elemosyna debet gratis dari, quod enim mutuo datur, non est elemosyna: ergo talis non satisfacit mutuando. Sed æquè probabiliter affirmant *Navarr. Covarr. Adrian. Sanchez; Vasquez, aliique cit.* Diana *supra cit.* Tamb. *cit. cap. 6. §. 2. n. 8. Lu- cit.*

cit. sect. 7. n. 167. Ratio est: quia Charitas solius obligat ad subveniendum necessitati proximi: qui in proposito succurritur sufficienter necessitati proximi mutuando cum pacto restituendi tempore melioris fortunæ: ergo non est obligatio dare gratis, & quia spes hujus restitutionis ab homine modo extremè egeante, valdè exigua & incerta est, satis comodè dicitur dare eleemosynam, qui ita dicitur ut compensationem vix sperans, pro donato habeat, & habere velit, si restituere nequeat. Nam enim loquimur hic de mutuo strictè & absolute, sed imperfecto, & conditionato, scilicet cum conditione; *Restitues, si ad meliorem fortunam perveneris.*

98 *Dices:* ergone, quando extremè egeas accipere ipse sibi necessaria de rebus alterius, tenebitur ad accipere per modum mutui cum intentione, & obligatione restituendi postea, si ad pinguiorem fortunam pervenerit? R. cum distinctione: si extremè egeas re & spe pauper sit, ut nulla, vel exigua spes sit emergendi ad meliorem fortunam omninò poterit accipere absolute sine illa intentione & obligatione: quia utitur jure suo, ut dictum est: & ipsi domini tunc de illa obligatione tam incerta non solent curare. At verò si extremè egeas solum per accidens hic & nunc re, non etiam spe pauper sit, ut oportet quia alibi habet bona, vel in futurum habere potest, & sperat, certum videtur, non posse auferre absolute alienam, sed cum onere transacta necessitate restituendam. *Et tunc non est necessitas simpliciter auferre*

alienum, sed potius emendi, vel mutuandi tantum. Et certissimum est, nullum dominum tunc debere, imò neque velle dare gratis, ut rectè observat Lugo cit. num. 170.

§. III.

Neque auferens postea ad restitutionem rei tunc acceptæ, & absumptæ obligabitur.

I. Quando nimirum extremè egens, verè re & 99
 spe pauper, (seclusò pacto in itò, de quo supra) ipso tempore extremæ necessitatis rem alterius, in quantum necessaria fuit, & accepit, & absumpsit, postea, etsi ultra spem pinguiorem fortunam sortiatur, nunquam tenebitur restituere. *Communissima.* Ratio patet ex dictis: quia is usus fuit jure suo: & rei tunc acceptæ, quatenus sibi necessaria fuit, dominium sibi comparavit.

II. Secus autem dicendum, si res accepta in extrema necessitate, non sit absumpta, sed etiamnum existat; ut equus, vestis &c. hæc enim, superata necessitate, restituenda erit secundum omnes. *Ratio est:* quia extrema necessitas non tribuit plus juris in rem alterius, quàm necessarium sit ad illam sublevandam: sed in proposito non erat necessaria res adhuc existens, sed solum ejus usus: ideoque egens occupando illam, solum comparavit sibi dominium utile illius rei, dominio directo ad huc remanente penes pristinum dominum: ergo res adhuc existens post necessitatem domino restituenda erit.

III. Si verò egens accipit rem alienam ante ne-

cessitatem extremam, sive ex delicto, furto v. g. sive ex contractu, utpote deposito, commodato, locato vel quovis alio titulo, & in extrema necessitate absumpsit, tunc peracta necessitate, si ad meliorem fortunam redierit, omnino in æquivalenti restituere tenebitur. Ita *Scotus, Gabriel, Medina, Navarr.* aliisque citt. *Lessius lib. 2. cap. 16. n. 9.* Ratio est: quia tunc egenus rem illam, seclusa necessitate, alio titulo debet domino suo, quæ obligatio per supervenientem necessitatem extremam non extinguitur, sed solum sopitur: ergo superata necessitate domino compensanda erit, æquæ ac antea compensari debuisset: idque maxime, si antea res furto ablata fuit. Quia iniquitas nulli debet prodesse, sed prodesset hoc casu, si is, rem antea furtim ablatam postea in extrema necessitate absumptam non teneretur restituere, quando superata necessitate ad pinguiorem fortunam prevenerit. Pia ac probabilis Sententia. Sed.

102 IV. Æquè probabilis est opposita jam communior Sententia DD. negans, rem quomodoque acceptam, sive ex delicto, sive ex contractu non transferente dominium, utpote vel furto ablatam, vel depositam, impignoratam, commodatam, locatam &c. postea in extrema necessitate absumptam, unquam debere restitui. Sic *Angelm. Sylvester V. furum.* *Julius Clarus lib. 1. §. furum.* *Petrus Navarr.* aliisque citt. *Laym. hinc. t. 1. m. 1.* Ratio est: quia qui rem alienam bona fide absumpsit, liberatur à restitutione, secundum omnes: talis in extrema necessitate bona fide rem alienam

quin imò tanquam dominus ejus effectus, absumpsit : ergo nunquam tenetur pro ea restituere ; neque ei patrocinatur iniquitas, si rem antea furatus fuit, sed superveniens extrema necessitas. Dixi autem notanter. *Si antea accepit ex delicto, vel contractu non transferente dominium rei.* Secus esset de eo, qui rem emptione, mutuo, vel alio contractu transferente dominium, acceptam, in extrema necessitate absumpsit : hic enim rem non ut alienam, sed ut suam absumpsit, adeoque sibi soli perit, & ad pretij solutionem redeunte meliori fortuna obligatus manet, ut cum *Vasquez & aliis observat Lugo loc. cit.*

§. IV.

Id ipsum licere in necessitate verè gravi, non improbabiler asseritur ; sed verius negatur.

I. Certum equidem videtur ita licere, quando
necessitas gravis ejusmodi est, ut adsit simul periculum labendi in necessitatem extremam : ut si morbus gravis probabiliter sit futurus lethalis, aut perpetuus, nisi remediò tempestivè ei occurratur : si sis in probabili periculo incidendi in captivitatem, vel infamiam gravissimam, nisi equò alienò adjutus elabaris, & his similia ; ut optime distinguit, & probat Lugo sæpè *cit. disp. 16. sect. 7. an. 170.* Ratio est : quia pari modo naturæ indicum est, ut gravem necessitatem, quæ facile vergit ad extremam, æquè ac ipsam extremam ne-

708 *Traët. V. in VII. & X. Præcept. Decal. Cap. P.*
cessitatem, à se quisque, quoquo modo poterit
avertat.

104 II. Sed quæstio & difficultas est, an ita liceat
in gravi necessitate tantum, quando nullum adeo
periculum labendi etiam in necessitatem extre-
mam: ut si morbus non lethalis, non diuturnum
tolerandus; si nobilis, vel honoratus vir suum
statum non tueri, aliquot diebus famam pati, la-
borare, servire, vel etiam mendicare cogatur.
Affirmabant non improbabiler *Angelus, Sp.*
vester, Navarr. uterque, *Lessius, Bonacina,* alii
que congestis *Diana p. 2. tr. 3. miscel. resol. 29.*
Ratio est: quia cum dives quilibet in gravi ne-
cessitate obligetur ex lege Charitatis ad ultro
giendum egeno, irrationabiliter invitus est, si
non largiente, clam auferat sibi necessaria, gravem
necessitatem patiens. Sententia, inquam, non
improbabilis videretur, cui libens adhærerem, nisi
detereretur periculum excessus, & abusus, cum
quilibet sibi facile fingeret necessitatem gravem.
Itaque

105 III. Communior, probabilior, & plane ve-
rior, imò modò verissima est sententia, id licet
negans. Ita *Major, Sotus, Cajetanus, Sayrus, Do-*
ginaldus, Valentia, aliisque citt. *Laym. c. 1. n. 10.*
& *Lugo cit. Sect. 7. n. 160.* & sumitur ex c. 1.
quis de furtis. *Si quis propter necessitatem sp-*
mis aut nuditatis furatus fuerit cibaria, vestimenta
vel pecuniam, pœniteat hebdomadas, tres, & si reddiderit,
non cogatur jejunare. Ubi supponitur

tali gravi necessitate auferre rem alienam esse fur-
 tum, & illicitum, ideóque pœnitentiã dignum.
 Et tandem novissimè ab Innocentio XI. in termi-
 nis damnata est hæc propositio 36. *Permissum est*
furari, non solum in extrema necessitate, sed eti-
am in gravi. Ratio autem à priori est: quia d-
 visio & appropriatio rerum jure gentium intro-
 ducta licet non pœtuerit comprehendere casum
 extremæ necessitatis ob conservandum majus bo-
 num vitæ, & rariùs contingentem, potuit ta-
 men, & debuit comprehendere casus solius neces-
 sitatis gravis, quippe sæpiùs contingentes, & fa-
 cilis abusùs contra bonum commune, & pacem
 inter homines: non ergo necessitas gravis tan-
 tum, sicut extrema, facit res communes, nec
 tribuit homini in ea gravi necessitate jus accipien-
 di rem alterius, sicut tribuit necessitas extrema:
 ergo in gravi tantum necessitate constitutus aufe-
 rens rem alterius, ei ut meritò invito, injuriam
 facit, & furtum committit. Nec urget funda-
 mentum oppositæ sententiæ; nam quia dives
 non ex justitia, sed solum ex lege Charitatis, tene-
 tur ad largiendum pauperi constituto in gravi ne-
 cessitate, licet non possit esse invitus, quantum est
 ex virtute Charitatis, & præsumi possit facilis ad
 largiendum, si petatur, potest tamen esse invitus
 ex virtute justitiæ; nec potest præsumi fore facilis
 in permittendo sibi rem suam auferri.

VI. Duo tamen addenda sunt. *Unum*: quòd 106
 licet ob necessitatem gravem auferre rem alterius
 licitum non sit, licitum tamen est ob talem ne-
 cessi-

cessitatem gravem rei jam habitæ restitutionem differre. Quia plus est rem alienam auferre (quippe repugnans præcepto negativo, *non furaberis*) quam debitum non restituere, quod repugnat præcepto affirmativo restituendi alienum, quo non obligamur pro semper, sed per moralem impotentiam excusamur, ut latius dictum sub locò. *Alterum*: Sed neque facilè peccati mortalis condemnandus est, qui à divite, præsertim antea rogato, clam auferit, quantum ad gravem necessitatem suam sublevandam verè necessarium est: quia certum est, circumstantiam necessitatis multum minuere de malitia furti, idque excusare, si non in toto, saltem in tanto, atque etiam ipse dominus, cui auferitur, minus invitus esse potest & debet, ut cum aliis notat Laym. *cit. n. 8.* Tandem licet pauperes necessitate gravi non habeant actionem directam ad petenda sibi necessaria possunt tamen implorare officium Judicis Ecclesiastici ad cogendum divites ad largiendum, ut ex communi docent *Sylvester. Navar. Layman. cit.*

Hic consequenter agendum esset de usurpatione rerum communium, vacantium, derelictarum, incertarum, perditarum &c. sed quia res prolixior tractationis est, dabo seorsim tract. sequenti de dominio & acquisitione rerum.